

Aurinkosähköjärjestelmä tarkastajan näkökulmasta

Sähköinsinöörit-SIL Aurinkosähkö ja Turvallisuus seminaari 2.10.2023 Helsingissä

Materiaali on vain osallistujan henkilökohtaiseen käyttöön. Ei edelleen luovutettavaksi.
Copyright RTL-Palvelut Oy. Valokuvat Copyright Reijo Lintula ja Matias Tölli

Tarkastukset

- Kyseeseen voi tulla
  - Uuden laitteiston varmennustarkastus (suojaava sulake yli 35 A tai KJ-kohteessa yli 250 A)
  - Vapaaehtoinen tarkastus
    - Usein kyseessä pientaloasennus
  - Laitteisto on osana määräaikaistarkastuskohdetta
  - Puhdas konsultointityö, muu toimeksianto

Määräaikaistarkastus

- Laitteisto on osana tarkastettavaa kiinteistöä
- Varmistetaan, että laitteistolle on suoritettu
  - Käyttöönottotarkastus ja tarvittaessa varmennustarkastus
- Varmistetaan, että laitteiston käyttö on turvallista
- Asennukset katolla, invertterit ja liitännät jakokeskukseen on syytä käydä myös läpi, jos mahdollista

Varmennustarkastus tai vapaaehtoinen tarkastus

- Tässä käydään läpi muita kuin energiavarastolla varustettuja maa-asenteisia suuria järjestelmiä
- Uusien asiakkaiden osalta sähkötöiden tekemisen oikeus on tarkastettava Tukesin rekisteristä
- Dokumentaation läpikäynti
- Asennustekniikan tarkastaminen
- Käyttöönottotarkastuspöytäkirjojen oikeellisuus ja riittävyys tarkastetaan
- Käyttö- ja huolto-ohjeet, ohjeet poikkeustilanteisiin

Oikeus tehdä sähkötöitä

- Käytännössä S1 tai S2 pakollinen
- Tulevaisuudessa voi käydä niin, että 1500 DCV raja ylitetään, jolloin kyseessä on suurjännite
  - Vaatimuksena aina S1
  - Mittalaitteet ja suojarahusteet??

tukes

[Toiminnanharjoittajarekisteri](#) [Kylmäalan pätevyysrekisteri](#) [Ruiskuntestaajien pätevyysrekisteri](#) [Jalometallituotteiden leimarekisteri](#)

Toiminnanharjoittajarekisteri

Toimintaoikeuksien selitteet löydät [Tukesin www-sivulta](#).

Yritys

Henkilö

Toimintaoikeudet

Kunnat

Syötä yritys, henkilö, toimintaoikeus tai kunta.

[TYHJENNÄ HAKUEHDOT](#)

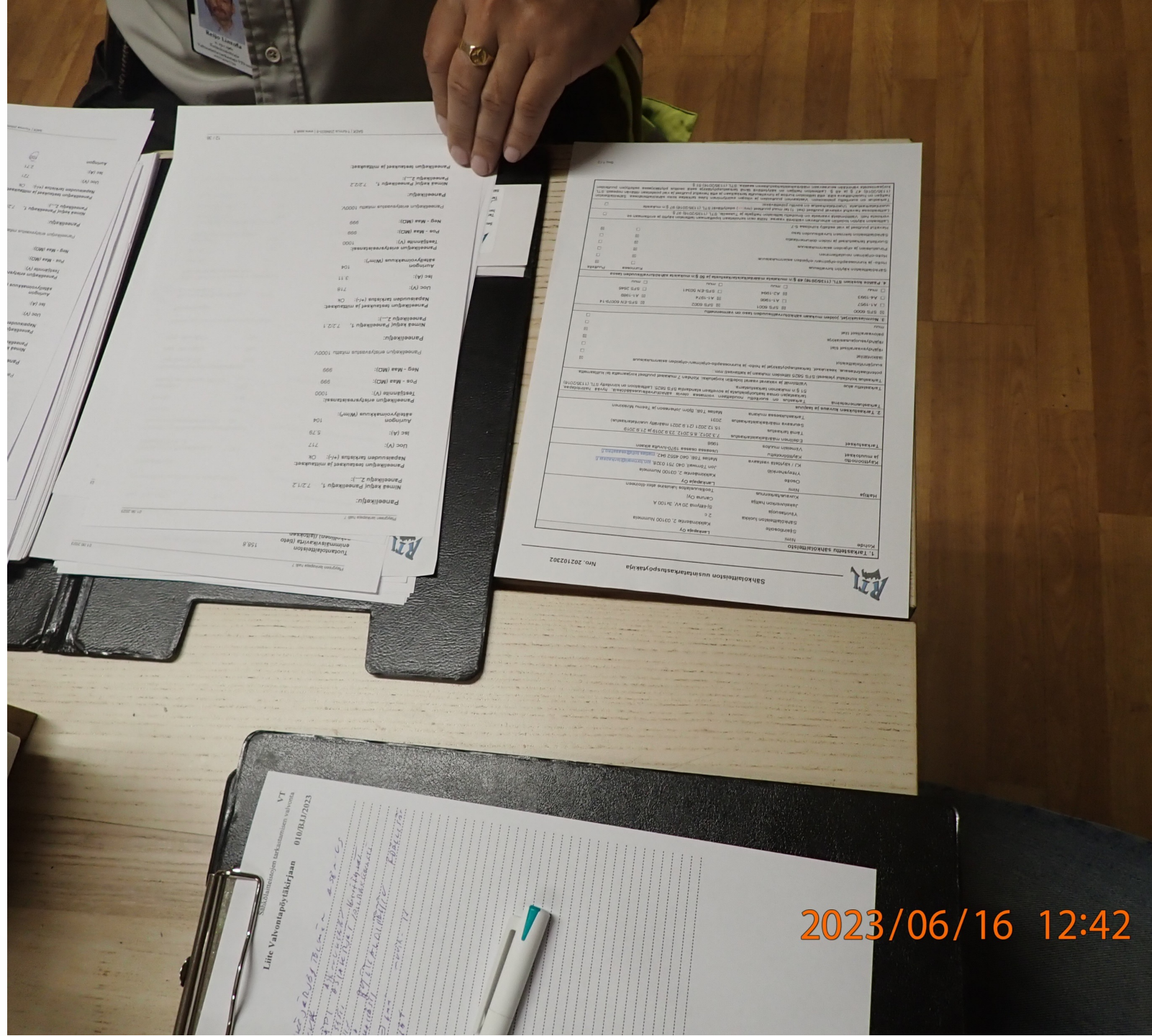
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

kirjaamo (at) tukes.fi
029 5052 000 (vaihde)

[Saavutettavuusseloste \(pdf, 144 kt\)](#)

Dokumentointi

- Vaatimukset on standardisoitu
- Vähintään:
  - Järjestelmäkuvaus
  - Inverttereiden ja paneeleiden datalehdet, asennus- ja käyttöohjeet
  - Sijoituspiirustus (Erotuspaikat, näkyvä avausväli tai luotettava asennon osoitus)

Dokumenttaatio

- Vaatimukset on standardisoitu
- Vähintään:
  - Kaapelointitiedot
  - Pelastuslaitoksen kohdekortti, jos vaadittu
  - Luvat verkkoyhtiöltä
  - KOT sekä AC, että DC-puolelta (sisältö, ks. osa 712 ja 62446-1)

Laitoksen erottaminen sähköverkosta

Aurinkovoimalaa syöttävät kytkimet on merkitty PV-kilvillä tai tarroilla keskuksien kansiin.

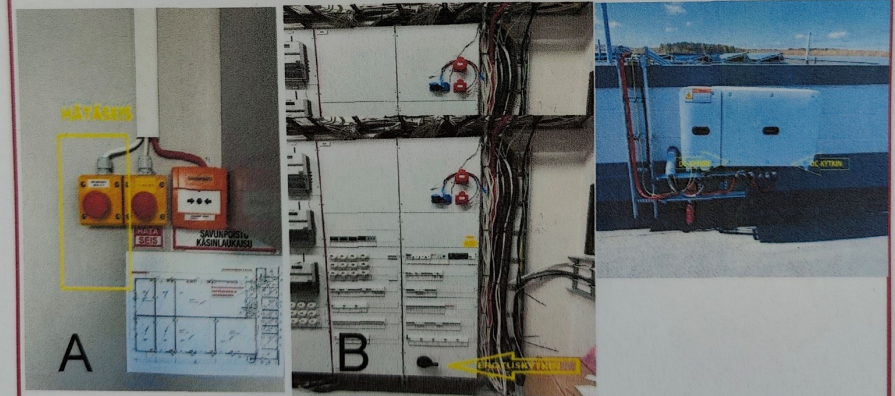
- A) PÄÄKESKUS, SIJAINTI _____ KYTKIN _____
- B) ALAKESKUS KK _____, SIJAINTI IV-KONEH. KYTKIN 46F _____
- C) AC TURVAKYTKIN, SIJAINTI IV-KONEHUONE _____
- D) DC TURVAKYTKIMET, SIJAINTI KATOLLA, INVERTTERIN ALLA _____
- E) AKUSTO, SIJAINTI _____

- Inverteri ulkona, sisällä ei ole paneelikaapeleita Sisätila turvallinen sähkösyöttö katkaistu
- Inverteri sisällä, katolla DC-turvakytkimet Sisätila turvallinen sähkösyöttö katkaistu ja DC-kytkin O
- Inverteri sisällä, sisällä lyhyet ja merkityt paneelikaapelit
- Inverteri sisällä, sisällä paneelikaapelit palokoteloitu

Kytkimien A, B tai C kääntäminen O-asentoon kytkee inverterin ulostulon pois päältä. Tämän jälkeen käännä DC-turvakytkin O-asentoon, mutta huomaat että se kytkee jännitteettömäksi vain kytkimen ja inverterin välisen kaapelin, paneelit ja muut kaapelit ovat silti jännitteisiä. Kosketuksettomat jänniteentunnistimet eivät ilmaise paneelin ja niiden kaapelin jännitteitä!

Varoetäisyydet

Vesisuihkulla suora suihku 5 m ja sumusuihku 1 m.

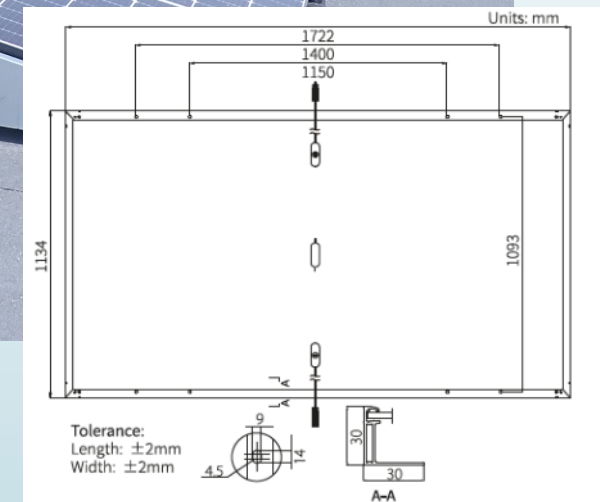
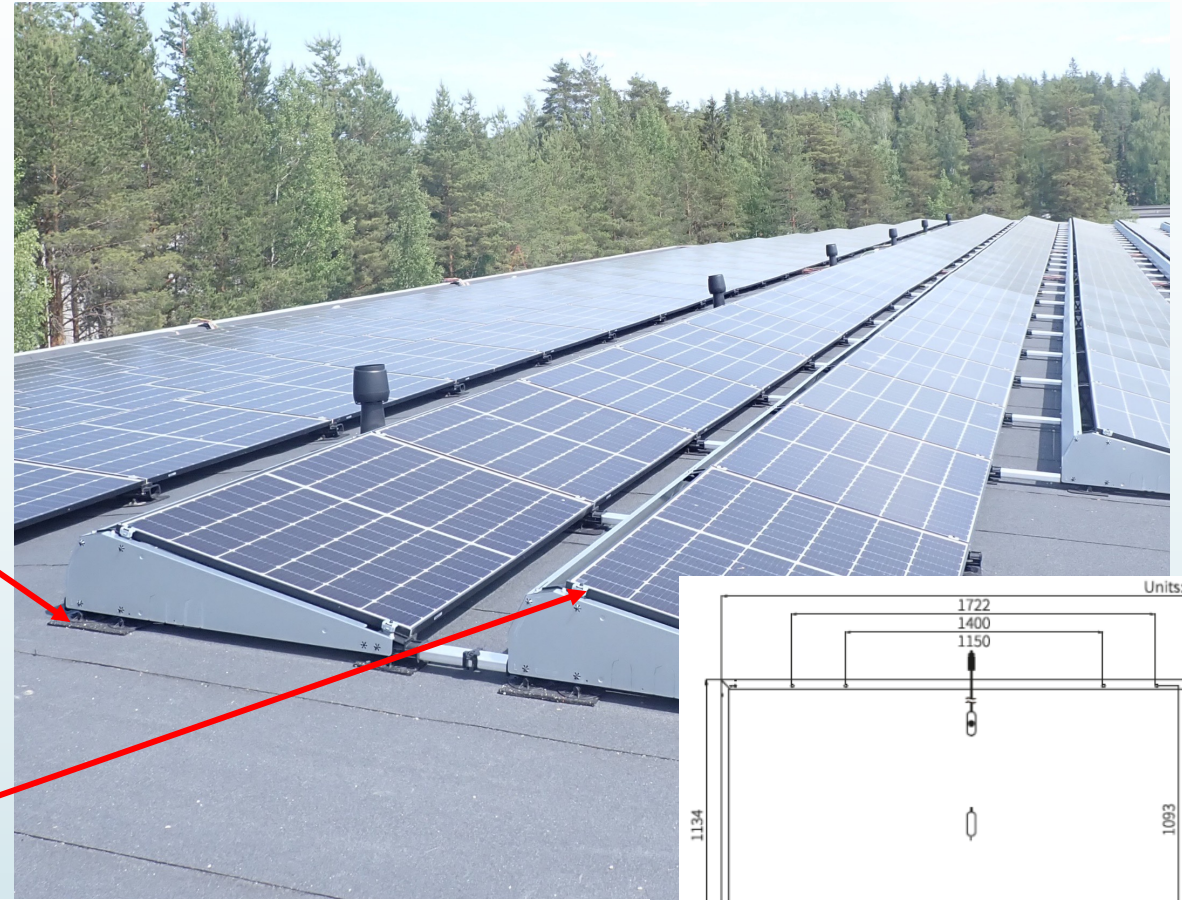

Yleisiä turvaohjeita

- Normaalityötilanteissa järjestelmä on turvallinen, paneelista ja kaapelointi kaksoiseristetty.
- Tulipalo tai valokaari voivat paljastaa jännitteisiä osia.
- Pelastustilanteissa valoisan ja hämärän aikaan oletettakaa aina että paneeliosissa on hengenvaarallinen jännite, ellei ole käytettävissä varmaa muuta tietoa.
- Paneeliston johtojen katkaiseminen kaapelileikkurilla voi aiheuttaa valokaaren ja lisää ongelmia.
- Älkää käytäkö paneeleja kulkureittinä.
- Henkilöpelastustilanteissa jossa irrotetaan mahdollisesti jännitteistä uhria on syytä käyttää jännitetyökäsineitä.

Asennustekniikka

- ▶ Mekaaninen asennus, kuuluko meille ja miltä osin?
  - ▶ Kuului tai ei, otan tarkastuksilla kantaa mm.
    - ▶ Paneelitukien kiinnitystapa ja alla olevan katon suojaus
    - ▶ Paneelien kiinnitys lumikuormia ajatellen. Monet telinerakenteet ohjaavat kiinnittämään paneelit "väärästä" kohdasta, jolloin valmistajan ilmoittama (tavallisesti 5400 Pa) lumikuorman kesto ei toteudu

Mechanical Loading

Front Side Maximum Static Loading	5400Pa
Rear Side Maximum Static Loading	2400Pa
Hailstone Test	25mm Hailstone at the speed of 23m/s

Asennustekniikka

- ▶ Mekaaninen asennus, kuuluko meille ja miltä osin?
  - ▶ Kaapeleiden asentaminen johtoteille tai putkeen on mekaanista asennusta ja kuuluu olennaisesti tarkastukseen
  - ▶ Samoin kaapelityypit esim. asennustapa (UV-suojaus jne.) huomioiden
    - ▶ Monet kaapelit sopivat jopa asennettavaksi maahan!
    - ▶ Tyypillinen 6 mm² solar kaapeli kestää jatkuvasti ympäristön lämpötilaa -40...90 C°, pitkäaikaisesti johdinlämpötilaa 120 C° ja oikosulussa jopa 250 C°

Asennustekniikka

- ▶ Invertterien ja mahdollisten DC-kytkinten asennus
  - ▶ Asennusalustan ja alla oleva materiaalin tulee olla palonkestävää
  - ▶ Palonkestävän suojalevyn koko?
    - ▶ Kuinka suuri levy tarvitaan, ettei se pala leviä rakenteisiin?
    - ▶ Kuvittele invertterin tai kytkimen olevan ilmiliekeissä. => oikea vastaus

Asennustekniikka

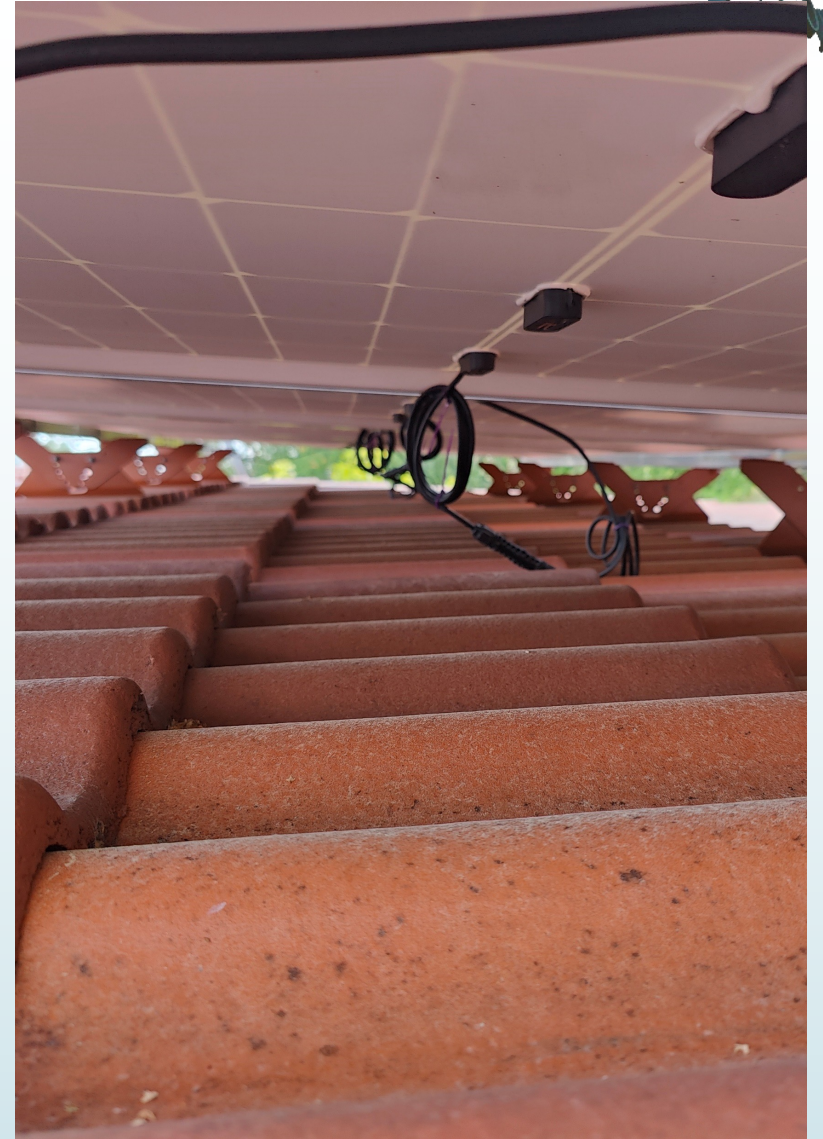
- ▶ Alumiinikaapelien käyttö
  - ▶ DC-puolella lähtökohtaisesti velvoittavissa julkaisuissa kielletty (osa 712, SFS-EN 50 618)
    - ▶ Oltava taipuisa kuparikaapeli
  - ▶ Samoin IEC 62930:2017 edellyttää kuparikaapelia
- ▶ Kaapelistandardit käsittelevät asiaa eri kaapeliluokkien kannalta, eivät materiaalien kannalta
  - ▶ IEC 60228:2004 luokittelee kaapelirakenteet (1:1-johdin, 2:monisäikeinen, 5:hienosäikeinen (taipuisa) ja 6: erittäin hienosäikeinen (taipuisampi kuin 5))
  - ▶ IEC 62548:2016 sallii kiinteässä asennuksessa luokan 2 (Alumiini??) kaapelit 60364-7-712
  - ▶ Draft IEC 60364-7-712 sallii kiinteissä asennuksissa luokan 2 tai 5 kaapelien käytön (mutta alumiini??)
  - ▶ Eräessä alustavassa standardissa alumiinikaapelit olisivat sallittuja kiinteissä asennuksissa
- ▶ Standardisointikomiteat ja sähköturvallisuusviranomaiset koettavat selvittää asian

Asennustekniikka

- ▶ Alumiinikaapelien käyttö
  - ▶ AC-puolella käytössä esim. AC-keskuksen ja muun keskuksen välillä
  - ▶ Alumiini on haasteellinen materiaali keskivertoasentajalle
    - ▶ Empiirisen tutkimuksen mukaan muut kuin verkkoasentajat eivät ole koskaan saaneet opetusta alumiinikaapelin päättämisestä
    - ▶ Asian ovat vahvistaneet myös monet 2. asteen opettajat
    - ▶ Viime kevään luennon mukaisesti seurauksena voi olla pahimmillaan tulipaloja
  - ▶ Kaapelin päättäminen on erityisesti tarkastettava asia (pyöröstys-harjaus-oikea puristus ja tuplaprikat)

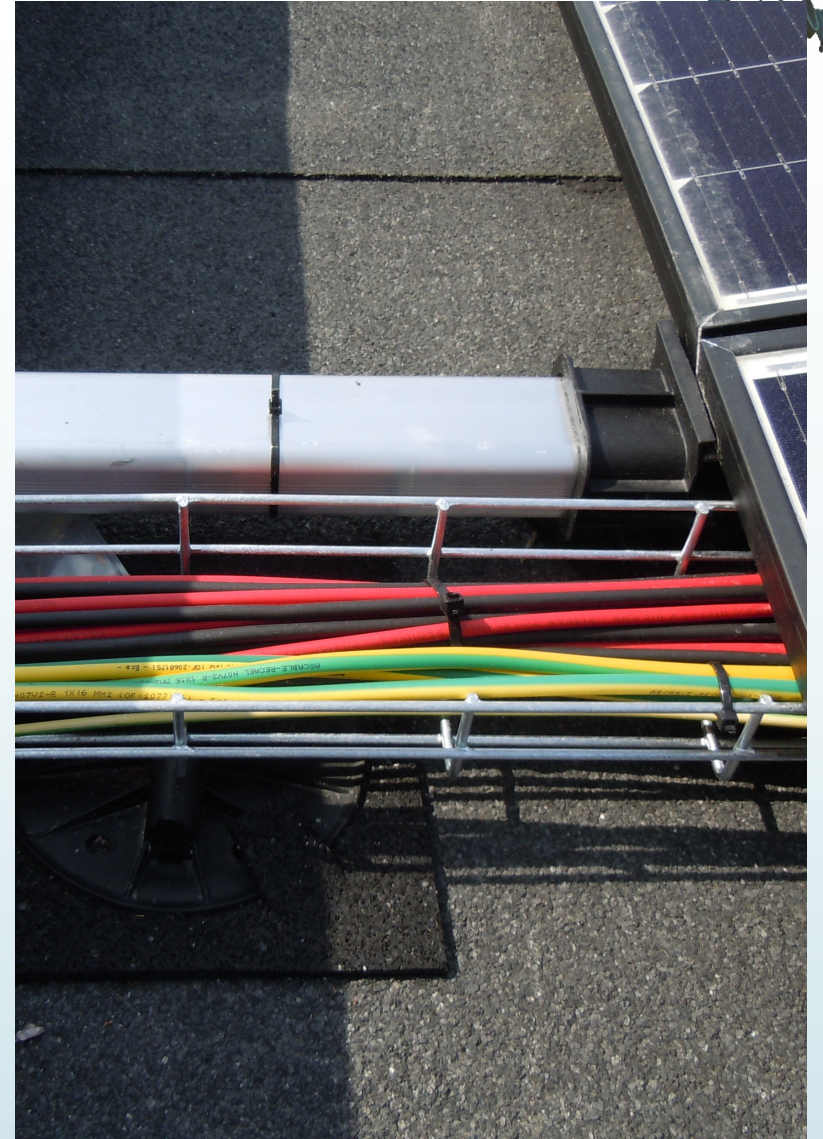
Asennustekniikka

- ▶ Johtotiet tai putket DC-kaapeleille
  - ▶ Kaapelien asentaminen suoraan kattopinnalle on erittäin hyvistä syistä johtuen kiellettyä
    - ▶ Mekaaninen rasitus päälle astuttaessa
    - ▶ Viistoilla kattopinnoilla lumet ja jäät vahingoittavat kaapeleita
    - ▶ Rakenteiden sisään asennettaessa saattavat vahingoittaa rakenteiden elämisen vuoksi
    - ▶ Mahdollisesti helpommin havaittavissa esim. tasakatoilla talviaikaan tapahtuvassa huollossa

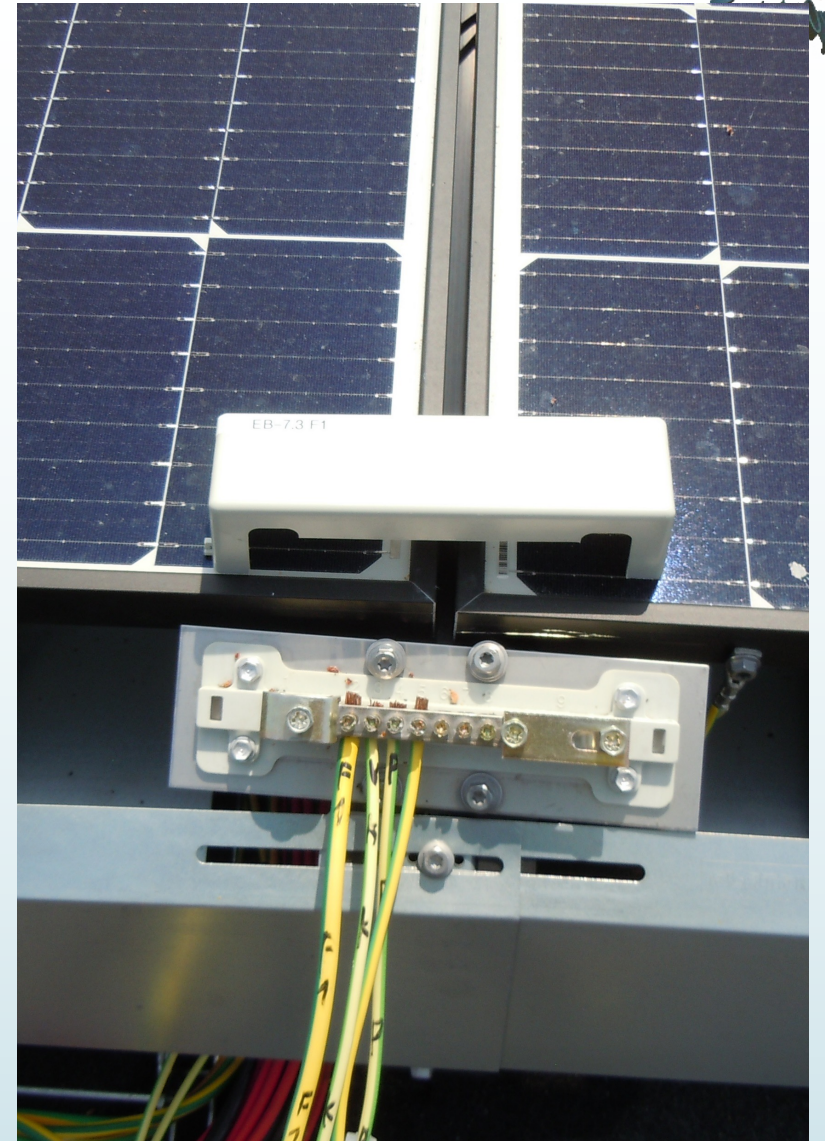
Asennustekniikka

- ▶ Johtotiet tai putket DC-kaapeleille
  - ▶ Muovi- vai metalliputki
    - ▶ Muoviputki saattaa riittää esim. vesikaton alla parantamaan esim. napojen välistä oikosulun vaaraa, kun molemmille navoille on oma putkensa
    - ▶ Pinta-asenteisena asianmukaisesti tuettu ja kiinnitetty metalliputki

Asennustekniikka

- ▶ Potentialintasaukset
  - ▶ Koskevat yli 60 V järjestelmien metallirakenteita ja johtoteitä ja niiden lähellä (kosketusetäisyydellä) olevia **muita** johtavia rakenteita (pää- ja lisäpotentialintasaus sekä toiminnallinen maadoittaminen)
    - ▶ Esim. erilaiset metalliportaot tai -kaiteet, IV-poistopuhaltimet, savunpoistoluukut jne.
  - ▶ Yksittäisen kaapelin mekaanisena suojana toimiva metalliputki?
    - ▶ Peltikatoilla maadoittuu rakenteiden kautta
    - ▶ Muissa tapauksissa liitettävä potentialintasaukseen

- ▶ Katon paneelienttä
- ▶ Auringon säteilyvoimakkuuden mittausta vertailukohdaksi urakoitsijan mittaustuloksiin

- Aurinkosähkön liitäntäpiste pääkeskuksessa (keskitetty suojaus)

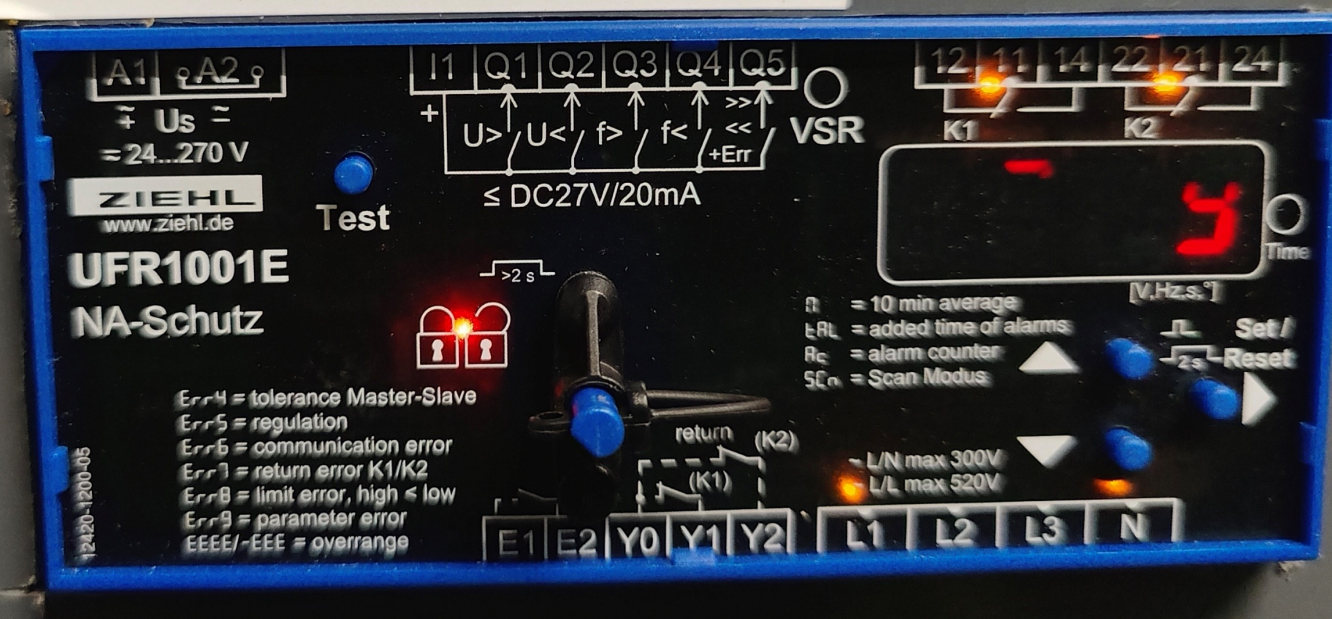

F. 19

AURINKOSÄHKÖN

SUOJALAITTE UFR1001E

- ▶ Pääkeskuksessa keskitetyn suojauksen verkonvalvontarele Ziehl
  - ▶ Useimmissa tapauksissa vaaditaan uusissa yli 50 kWp laitoksissa
  - ▶ Pienjännitelaitteistojen osalta on erilaisia näkemyksiä siitä, onko pakko käyttää invertteristä erillistä erotuslaitteistoa
  - ▶ ET:n ohje oli lausunnolla 06/2023, loppuulinen sanamuoto ei ole vielä selvillä

- ▶ **Tyypillisiä puutteita:**
- ▶ MC4 –liittimien varalähtöjen sulkutulpat puuttuivat

➤ **Tyypillisiä puutteita:**

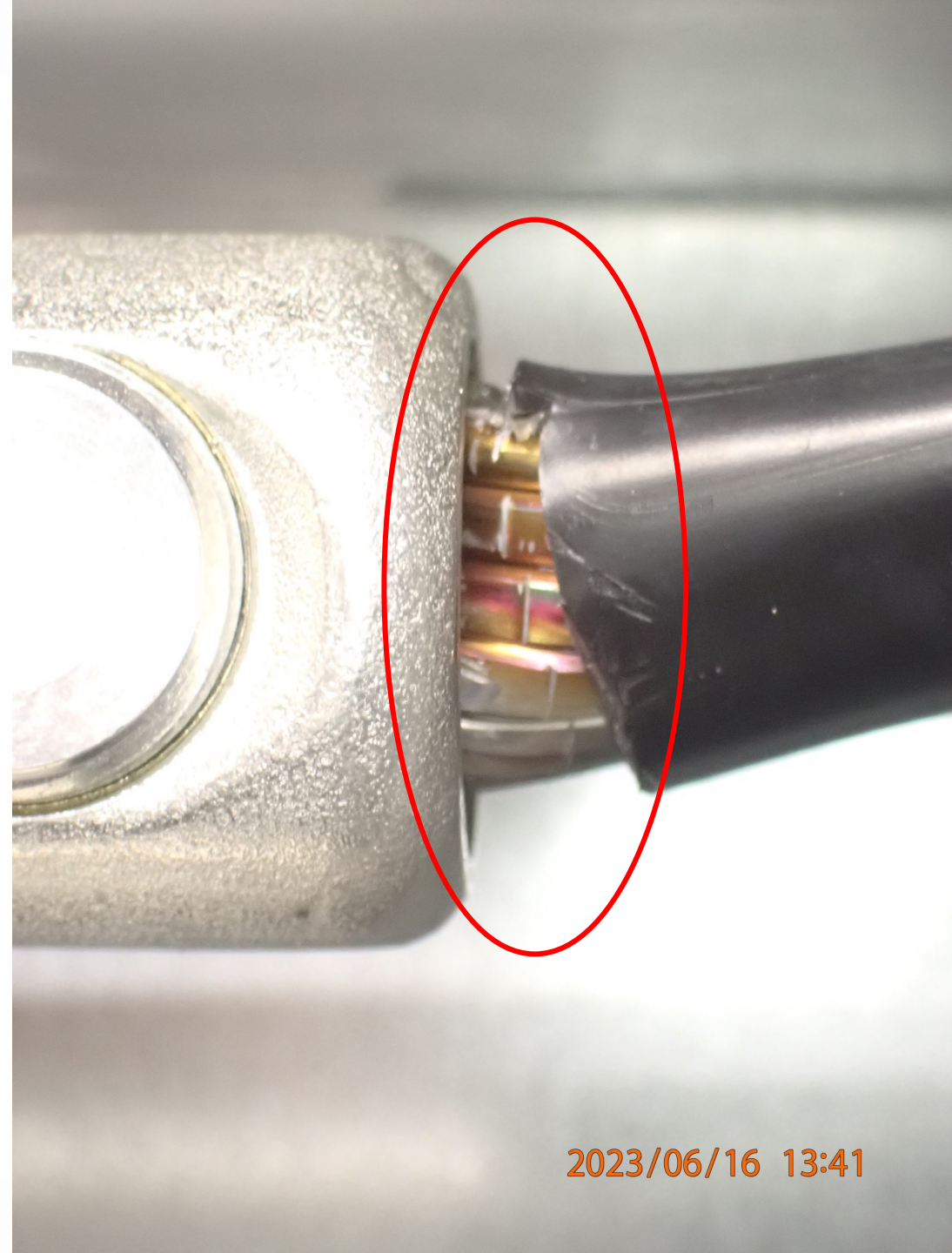
➤ Al-kaapelit päätetty väärin

- Pyöristys, harjaus, rasvaus puuttuivat
- Oikea momentti?
Perinteinen momentin tarkistusmerkintä puuttuu

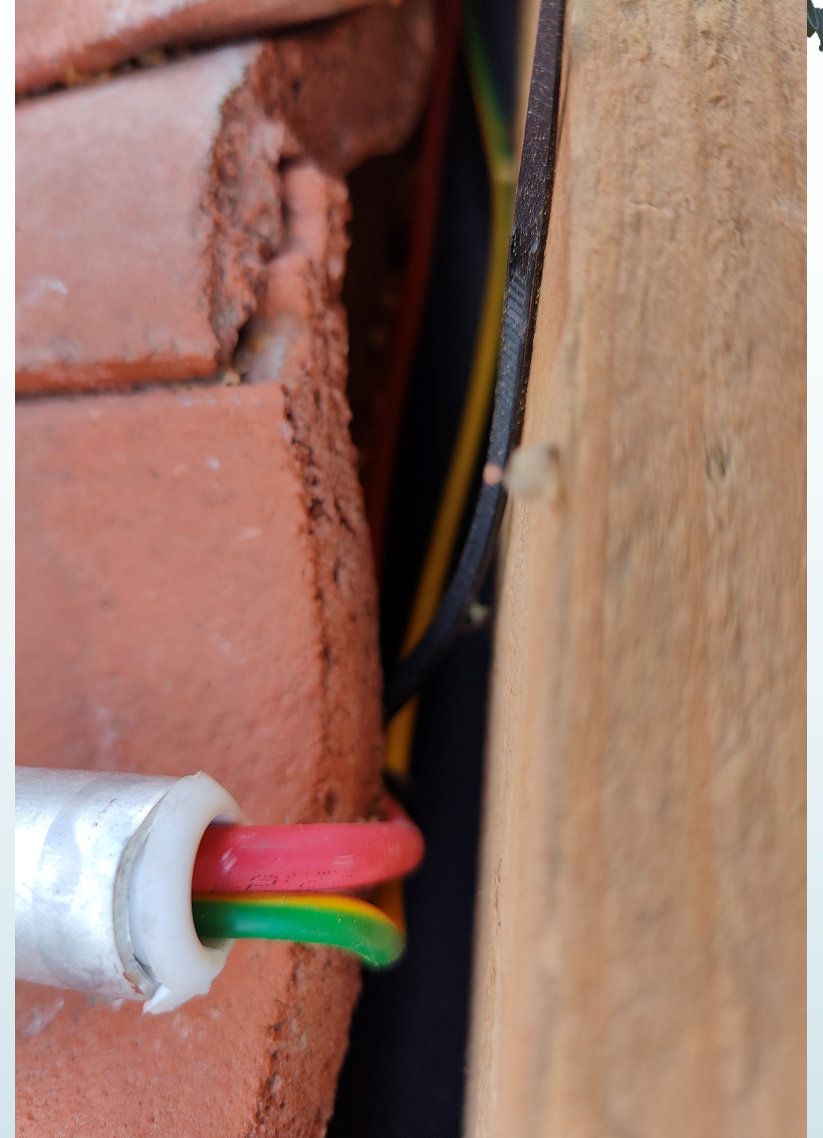

► **Tyypillisiä puutteita:**

- Kaapelikenkä läheltä
- Viillot uloimmissa säikeissä, ei oikea työkalu
- Voimakas värimuutos ei liene liitosrasvasta johtuva?

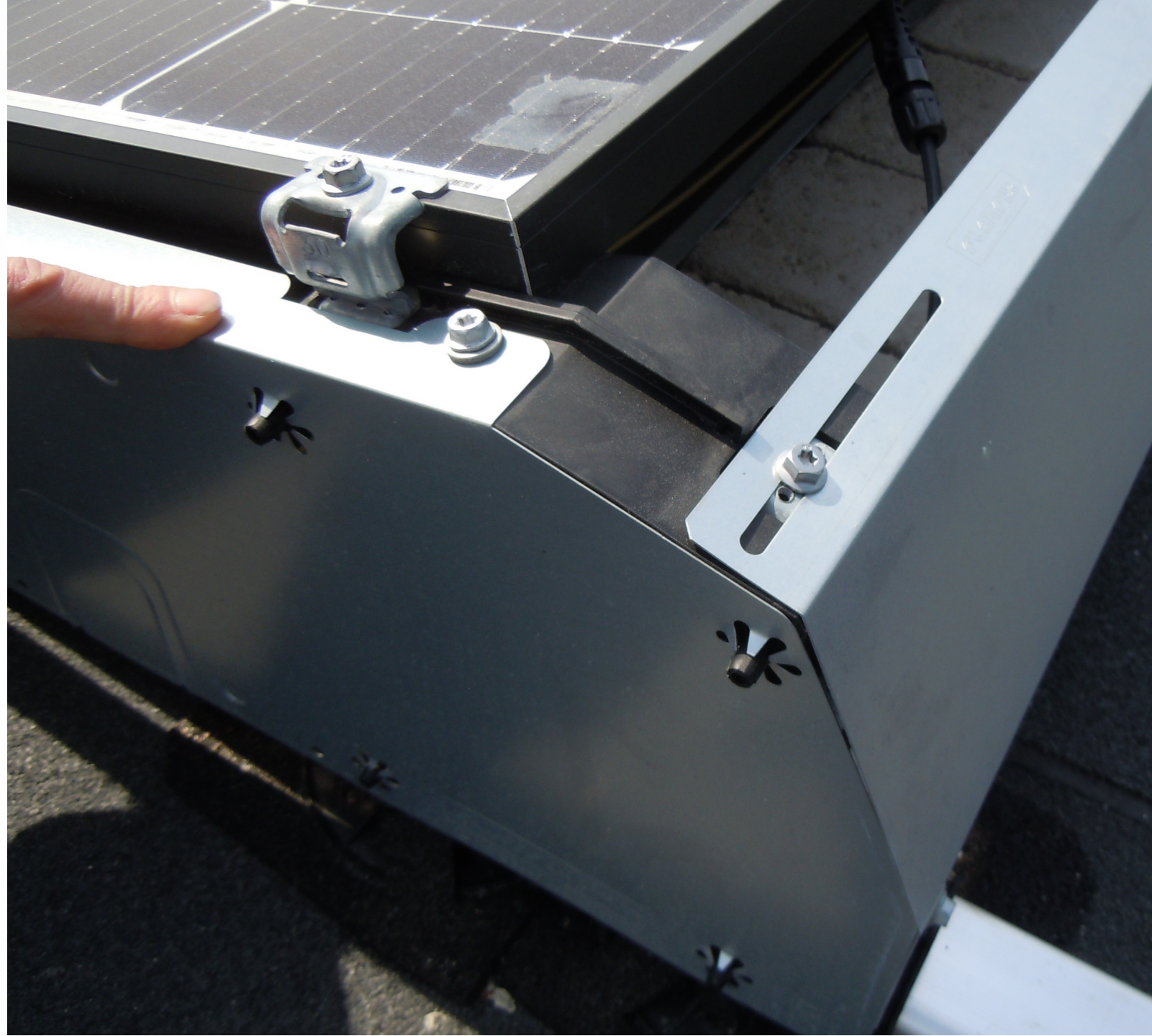

- ▶ **Tyypillisiä puutteita:**
- ▶ Johtoteitä on vain osittain tai ei lainkaan:
- ▶ Kaapelit ja potentiaalintasausjohdin asennettu harjatiilen raosta ilman suojaputkea yläpohjarakenteisiin

► **Tyypillisiä puutteita:**

- Lukuisista potentiaalintasauksista huolimatta kaikki tuulensuojapellit voivat olla irti maapotentiaalista
  - Syynä eristävät osat välissä

➤ **Tyypillisiä puutteita:**

➤ Samassa liitoksessa saa olla vain saman valmistajan saman tuoteperheen liittimiä

➤ Toteutuuko?

➤ Miten saan varmistuksen?

- KIITOS!
- Kysyttävää?